

Tanulmány

A EFOP-1.2.7-16-2016-00005 „Útravaló az élethez a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő ellátottak részére” c. pályázat célja, hogy a programok hatására a gyermekvédelmi szakellátásban részesülők önfenntartó képessége fejlődjön, a sikeres családi életre felkészültebbé váljanak, szociális kompetencia szintjük emelkedjen, családi kapcsolataik erősödjenek. Kialakuljon bennük a szabadidő kulturált eltöltésének és az ismeretszerzésnek az igénye. Képességeik fejlődjenek az önálló életre való felkészülés területén, képessé váljanak a munka világába való beilleszkedésre.

A pályázatban szereplő programsorozatok

Mese vagy mozgásterápia (12 alkalom, 6-9 fő/alkalom)

A gyermekek a mesék segítségével is feltérképezhetik a világot, benne önmagukat. A mesék feldolgozása nyomán csökkenek a szorongásaik, a félelmeik. A mesékben található szimbólumok megfejtésével annak mondanivalóját saját életükre is tudják vonatkoztatni. A mesék hallgatása, megjelenítése közben a gyermekek olyan szerephelyzeteket tapasztalhatnak meg, amelyek elősegíthetik a társadalmi környezetben való eligazodást és beilleszkedést. Fontos cél annak felismerése, hogy az embereknek vannak jó és rossz tulajdonságaik; és hogy ezeknek milyen következményei lehetnek. A mese a maga mágikus módján felkészíti a gyermekeket a felnőtt életre és a döntésekre. A csoportos együttlét feltételezi a nyitottságot, empátiát, szociális interakciót, így hozzájárul az együttműködési kompetencia fejlesztéséhez, mely alapja a közösség építésnek.

Szenvedélybetegek prevenciója (72 alkalom, 16 fő/alkalom)

A gyermekvédelmi szakellátásban gyakori probléma a szenvedélybetegségek előfordulása. Sok esetben már igen fiatal korban személyes tapasztalatokkal is rendelkeznek a szenvedélybetegségeket illetően. Ennek megelőzésére és visszaszorítására volt hivatott az előadásorozat. A foglalkozások célja az volt, hogy a gyermekek felismerjék a legális és illegális kifejezések közötti különbséget és a fogalmakat megfelelően alkalmazzák. Szituációs játékokon keresztül valós élethelyzeteket próbáljanak ki, helyes magatartási formákat sajátítsanak el. Felismerjék a drogok mentális és fiziológiai hatásait. Bővíljenek az illegális szerekkel kapcsolatos alap- és jogi ismereteik. Énképük, önismeretük pozitív irányban fejlődjön.

Szexuális felvilágosítás (18 alkalom, 16 fő/alkalom)

Az intézményünkbe bekerülő gyermekek átlagéletkora 12-14 év. Ebben az életkorban a szexualitás, a másik nem iránti érdeklődés ugrásszerűen megnő. Egyre inkább előtérbe kerülnek a kortárs kapcsolatok: véleményüket, viselkedésüket társaik elvárásai befolyásolják.

A foglalkozások célja, hogy a gyermekek ismerjék meg a női és a férfi nemi szervek felépítését és működését, valamint a reprodukcióban betöltött szerepét. Az egészségük megőrzése érdekében váljanak tájékozottá a nemi úton terjedő betegségekkel kapcsolatban. Ismerjék meg a különböző védekezési formákat és azok hatásait a szervezetre. Legyenek képesek megelőzni a nemi betegségeket és a nem kívánt terhességet. Terhesség esetén legyenek tisztába annak folyamatával és az esetleges abortusz következményeivel.

A szexualitás testi vonatkozásai mellett, annak érzelmi háttérét is fontos hangsúlyozni. Szerelemre való felkészítés során olyan kérdéseket kell tisztázni, hogy: *Mit kezdjen vele, amikor előnti ez az érzés? Mik az udvarlás kulturált formái, párkapcsolat formái, a másik megbecsülése? Hogyan őrizzék meg kapcsolataikat? Hogyan kell kapcsolatokat építeni, azokat ápolni?* Cél a gyermekekben az egészséges szexuális élet és szexuális kultúra kialakítása is. A sok esetben diszfunkcionális családból érkező gondozottjaink nem ismerik a társadalom által elfogadott normarendszereket; emiatt fontos, hogy megismerkedjenek a családi élet, a helyes szexuális magatartás kérdéseivel, és felkészüljenek a felelős és örömteli párkapcsolatokra.

Ügyintézési készségek fejlesztése (3 alkalom, 16 fő/alkalom)

Az egyik legnagyobb kihívást számunkra a fiatalok önálló életre való felkészítése jelenti. Cél a mindennapi élethez kapcsolódó készségfejlesztés, a hivatali ügyintézés intézményeinek és alapvető eljárásainak megismerése, a munkavállaláshoz szükséges ismeretek és készségek megszerzése, továbbfejlesztése. Elősegíteni a nagykorúvá váló, intézményünkből kikerülő fiatalok sikeresebb munkaerő-piaci és társadalmi integrációját.

A foglalkozások témái: levélfeladás folyamata, csekk kitöltésének és befizetésének menete, nyomtatványok kitöltése, számlanyitás folyamata, kérvények – meghatalmazások írása, kulturált viselkedési formák hivatalos helyeken. Fő feladatunk még ezeken kívül a fiatalok álláskeresőségében való aktív segítségnyújtás. Ezen belül az önéletrajz elkészítésének menete és az állásinterjúkon való helyes magatartás és megfelelő kommunikáció elsajátítása.

Művészeti foglalkozás-tánc (96 alkalom, 16 fő/alkalom)

A foglalkozásokon a standard és a latin-amerikai táncok alaplépéseinek elsajátítására került sor. A tánc, mint művészeti ág és mozgásforma eszközként használható a gyermekek pozitív személyiségének formálásában: magabiztosabbak, toleránsabbak, motiváltabbak lesznek. A társas táncok által a nemi identitásuk erősödik. A koreográfiák betanulása türelemre,

fegyelemre, pontosságra, kitartásra nevel és fejleszti az állóképességet, valamint a kudarc-tűrő képességet. Az intézmény rendezvényein, valamint a tehetségkutató versenyeken való szereplések segítenek a motiválásban, a kudarc, illetve a siker helyes feldolgozásában. A múlt, a jelen hagyományainak és a táncművészet értékeinek megismertetésével, megszerettetésével lehetőséget teremtünk a gyermekeknek az életkoruknak megfelelő viselkedési és öltözködési kultúra, műveltség megszerzésére. Számukra ez a foglalkozás egy közösséghez való tartozást, egy jó hangulatú és hasznos, fejlesztő időtöltést jelent. Ezen felül a kapcsolatteremtés könnyebbé válhat, a társaikkal, és másokkal is. Mindezekon keresztül, egészségesebb, sikeresebb, a mozgást szerető, és értő felnőtté válhatnak.

14 éven felüliek mozgásfoglalkozása – labdarúgás (96 alkalom, 16 fő/alkalom)

A rendszeres testmozgás az egészséges életmód egyik alappillére és igen sok betegség megelőzésében fontos szerepe van. A mozgás fejleszti a motorikus képességeket, a figyelmet, a koncentrációt. Erősíti az állóképességet, kitartásra, pontosságra, rendszerességre és önfegyelemre is nevel. A csapatjátéknak fontos közösségformáló ereje van. Megtanít együttműködni és sportszerűen viselkedni. A közös sportolás örömforrást is jelent; csökkenti a gyermekeinkben lévő szorongást és pozitív hatással van a mentális egészségükre, feszültségük levezetésére. Cél, hogy a gyermekek testileg, lelkileg egészségesebb, kiegyensúlyozottabb, boldogabb emberek legyenek.

Önismereti kommunikációs konfliktuskezelés (5 alkalom, 8 fő/alkalom)

Az állami gondozásban élő gyermekek legtöbb esetben nem rendelkeznek valós énképpel, önértékelésük alacsony. Komoly érzelmi és viselkedési gondokkal küzdenek, problémájuk van az őszinte, nyílt kommunikációval és nem mindig a megfelelő konfliktuskezelési stratégiákat alkalmazzák. Ahhoz, hogy ezek a gyermekek képesek legyenek megfelelő szinten az önálló, intézményen kívüli életük megkezdésére, elengedhetetlen a reális énképük fejlesztése és a helyes konfliktuskezelési technikák elsajátítása.

Az önismereti fejlesztés célja a tapasztalatok gyűjtése önmagukról, az őket körülvevő világról. A fiatalok önértékelésének javítása, reális énképük formálása érdeklődésük felkeltése, képességeik megismerése elősegíti megfelelő pályaválasztásukat és lehetővé teszi azt, hogy a szükséges információk birtokában önállóan tudják irányítani saját sorsukat.

Pénzkezelés és gazdálkodási ismeretek (24 alkalom, 16 fő/alkalom)

Az állami gondozásban élő gyermekek önálló életének egyik legnagyobb gátja a pénzgazdálkodással kapcsolatos ismerethiány és a pénz valamint a vásárolt termékek szinte egyedüli örömforrásként való értelmezése. Cél az öngondoskodás igényének és képességének megalapozása; a pénz, mint eszköz, és annak felhasználási módjainak megismertetése. Legyenek tisztába a pénz értékével, tudják a havonta kapott zsebpénzüket helyesen és ésszerű

beosztani. A foglalkozások segítséget nyújtanak az önálló életre való felkészüléshez a célcsoport számára pénzkezelési-gazdálkodási ismereteik bővítésével. Fontos az adott korosztály gazdaságos háztartásvezetésének megalapozása, a családi javak és a háztartások erőforrásainak beosztása, pénzkezelési technikák, hatékony gazdálkodás és takarékoság.

Családon belüli kapcsolatok támogatása (6 alkalom, 161-230 fő/alkalom)

A családi nap célja, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok könnyebben legyenek képesek beilleszkedni a társadalomba, netán családba is fogadják őket.

A lakás- és gyermekotthonainkban a neveltek kis közösségekben élnek, ahol igyekeznek olyan feltételeket biztosítani, amivel képesek megközelíteni a valós családi élethelyzetet. Folyamatosan törekszünk a meglévő családi kapcsolatok fokozott erősítésére, a gyermek személyiségfejlődését elősegítő kapcsolatok felkutatására, lehetőségeinek kiaknázására, családba való visszakerülésük elősegítésére. Ezek az események egyben közvetlenül szolgálják a társadalmi integrációt, az intézményen kívüli világgal való találkozást is.

Családi életre felkészítés (30 alkalom, 16-22 fő/alkalom)

A család kiemelkedő jelentőségű a gyermekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre való nevelést. Fontos feladat a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. Gondozottjaink egy része diszfunkcionálisan működő családból jön és nincsenek reális párkapcsolati mintáik, ezért a foglalkozások segítséget nyújtanak a felelős párkapcsolatok kialakításában és ismereteket közvetítenek a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről.

A foglalkozások célja az, hogy a gyermekek képesek legyenek felismerni és megfogalmazni a családban betöltött szerepeket, feladatokat, találja meg és végezze el a rá háruló feladatokat. Tisztában legyen a nemi szerepek biológiai funkcióival, társadalmi hagyományaival. Ismerje fel a családi élet és a párkapcsolatok során előforduló súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához megfelelő segítséget tudjon kérni.

Intézményünkben kiemelt szerepet kap az itt élő gyermekek önálló életre való felkészítése. A pályázatban szereplő programsorozatokkal ezt a komplex nevelési célt szerettük volna még hatékonyabbá tenni. A gyermekeknek elsősorban az alábbi területeken van szükségük segítségre a társadalomba való későbbi beilleszkedés, a társadalmi integráció szempontjából:

- önértékelési problémák, önbizalomhiány, személyiségzavarok kezelése, a személyiség érésének segítése,
- szocializációs deficitok pótlása (kötődés, társas kapcsolatok, közösségi beilleszkedés, kommunikáció, agressziókezelés, gyermekotthoni létből adódó problémák, nemi és etnikai csoportidentitás tudatosítása)
- tanulással kapcsolatos nehézségek leküzdése, képességek fejlesztése, tehetséggondozás
- családon belüli kapcsolatok, családi háttér, családhoz való viszony erősítése, javítása
- pozitív életvezetési minták nyújtása (szabadidő tartalmas eltöltése, egészséges életmód).

A kitűzött célok és feladatok megvalósultak. Bővültek ismereteik, fejlődtek a foglalkozási tervekben megjelölt készségeik, képességeik.

A gyermekek énképe realisabb lett, önértékelésük pozitív irányba fejlődött. Szókincsük, önkifejező, képességük gazdagodott. A csoportos foglalkozások által összetartóbbak lettek, egymás iránt nyitottabbá váltak, empátikus készségeik erősödtek. Ismereteik bővültek.

Az itt elért célok tükröződtek a két külföldi táborozás alkalmával is. 30 gyermek 5 napig egy közösségként együtt mozgott. Nem történt rendkívüli esemény. Követték az utasításokat, együttműködőek és toleránsak voltak egymással szemben; pedig az utazás során az összezártság miatt nagy esélye volt a konfliktushelyzetek kialakulásának. Képesek voltak a szép, új környezet, kultúra befogadására, értékelésére. Továbbá a részvétel alapja érdemi volt, ami segítette a jutalom késleltetett kivárásának képességét.

A projekt foglalkozásai legtöbb esetben jó hangulatban teltek el. Konfliktusokhelyzetek ritkán adódtak. A legtöbb problémát az okozta, hogy a csoportok összetétele nemben és életkorban nem volt homogén.

Az intézménytől való engedély nélküli távollétek is megnehezítették a kitűzött célok elérését: a foglalkozásokon nem mindig ugyanazok a gyermekek vettek részt.

Bizonyos foglalkozásokon (pl.szexuális felvilágosítás, meseterápia) a fiúk passzívak, míg a lányok érdeklődőbbek, nyitottabbak voltak. Más esetekben (pl: meseterápia, pénzkezelés és gazdálkodási ismeretek) a gyermekek életkorából adódó különbségek – eltérő érdeklődési kör - okozták a nehézségeket, a célok megvalósulását.

A jövőben, ha lehetőségünk adódik hasonló foglalkozások megvalósítására, akkor kisebb létszámú csoportokban (6-8 fő) és hasonló korosztályú és azonos nemű gyermekekkel dolgoznánk a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartása; valamint az eredményesebb munka érdekében.